

از فیسبوک محمود نیکزاد (Mahmood Naikzad, facebook)

معلومات مختصر در مورد پجینچ (امیلک)

گرد آوری معلومات و نگارش:

داکتر حبیب الله روشن و اسحاق مقبل

۲۳ اکتوبر ۲۰۱۹

ولسوالی های کنار دریای آمو مشمول شغنان، زیباک، اشکاشم، واخان و دروازها (شکی، مایمی، نسی و کوفاب) ولایت بدخشان تقریباً دارای رسوم و عنعنات مشابه و مختص به خود می باشند. یکی از مراسمی که به گونه مختلف از سایر ولسوالی های بدخشان در این مناطق برگزار میگردد،

سور (عروسی) است. در مراسم عروسی، شاه و عروس را با لباس ها و لوازم مختص به این مرزو بوم آماده میکنند. اینجا، قصد نداریم در مورد سایر لوازم مورد استفاده ی شاه یا عروس و یا خود رسم عروسی (طوی، سور) بحث کنیم؛ بلکه در این نوشته روی نوع استفاده ایملیک (املیک) یا پچبنج بحث میکنیم؛ چیزیکه برای مزین ساختن شاه (داماد) مورد استفاده قرار میگیرد. در این مرز و بوم، رسم بر این است که در زمان عروسی خانواده ی شاه یا داماد، زمانی که بطرف خانه عروس میرود، املیک یا پچبنج را در گردنش میاندازند و او را مزین میسازند. در این نوشته انواع املیک (پچبنج)، نوع استفاده، طرز استفاده، اهمیت و ارزش آن و سایر موارد مربوطه، به گونه مختصر بررسی میگردد:

از فیسبوک گلاب فرزام (Gulab Farzam, facebook)

نوع ساخت یا جورکردن املیک یا پچبنج:

املیک یا پچبنج معمولاً به چهار شکل تهیه میگردد: 1- پچبنج خسته یی 2- پچبنج چارمغزی 3- پچبنج ورثقی (برثاق، ورثق) 4- پچبنج چاکلیتی

1- **پچبنج خسته یی:** نوعی از پچبنج است که از خسته ی زردآلو تهیه میگردد. خانم ها معمولاً بعد از اینکه زردآلو را از باغ شان میچینند، آنها را شکسته و از پوست شان بیرون میکنند. سپس با استفاده از سوزن داخل تار نموده که این تار معمولاً یک و نیم الی دو متر طول دارد. زمانی که خسته زرد آلو را داخل تار میکنند آن را بسته و جایی میگذارند تا خشک گردد. این املیک را

خانواده، خویشاوندان و یا اقارب شان که عروسی داشته باشند به حیث تحفه میبرند تا حین رفتن به خانه عروس آن را در دو طرف گردن شاه آویزان نمایند.

2- **پچینج چارمغزی:** این نوع پچینج از چارمغز تهیه میگردد. زنان چارمغز های خوب و با کیفیت و پخته را چیده و در بالای بام، زیر شعاع آفتاب میگذارند تا خشک گردد. سپس با استفاده از سوزن کلان (شهر سخی) یا دروش (خارخ) آنها را سوراخ نموده و داخل تار نموده و بعدن در گردن شاه آویزان میکنند. بیشتر، چار مغز هایی را بنام "پچینچک" استفاده میکنند که مغز شان زیاد و پوست شان خیلی نازک است و توسط تار و سوزن بزودی سوراخ شده میتوانند.

3- **پچینج ورثقی:** ورثق از ترکیب آرد، روغن زرد و بوره تهیه میگردد. خانم ها مواد مذکور را خمیر نموده و سپس به مقدار سی الی چهل گرام آن را گرفته و روی غربال می اندازند تا بطور درست لوله گردد. بعداً ورثق های لوله شده را داخل دیگی که از روغن زرد پر می باشد، انداخته و پخته میکنند. و سرانجام ورثق های پخته شده را در یک جای پاک و مصئون میگذارند تا بطور درست روغن شان چکیده و خشک گردد. بعد از آن، ورثق ها را توسط سوزن داخل تار نموده و از آن پچینج یا امیلک تهیه مینمایند که بنام ورثق پچینج یا امیلک ورثقی یاد میشود.

4- **پچینج چاکلیتی:** این نوع امیلک از چاکلیت ساخته میشود. خانم ها به تعداد سه الی چهار پاکت چاکلیت را خریداری نموده و سپس با استفاده از تار و سوزن آن را به شکل پچینج یا امیک آماده میسازند. این نوع ایملیک در این اواخر مورد استفاده اهالی مناطق مذکور قرار گرفته است، حالانکه در گذشته ها به جز از موارد اندک، استفاده چندانی نداشته است. شاید یکی از دلایل عدم استفاده از این نوع امیلک، عدم دسترسی اهالی منطقه به آن بوده باشد.

طرز استفاده از امیلک یا پچینج:

انواع امیلک یا پچینج هایی که در فوق ذکر شد، بخاطر آویزان کردن در گردن شاه/تحفه عروسی، خریداری مواد اولیه، و یا تحفه بردن به اقارب و خویشاوندان استفاده میکردند. در گذشته نسبت نبود امکانات پولی برای خریداری مواد اولیه، خانم ها انواع این ایملیک ها را تهیه مینمودند و به حیث تحفه عروسی از آن استفاه میکردند. و در مواردی هم این امیلک ها را بفروش رسانده و برای خود و خانواده شان در بدل آن از فروشندگان یا دکان داران مواد اولیه مانند (چای، صابون، کالا-تکه، بوت) و غیره میگرفتند.

ارزش امیلک یا پچینج در عروسی:

ایمیلک یا پچینج نه تنها بخاطر مزین ساختن و مقبول گردانیدن شاه به کار برده میشود، بلکه به باور مردمان این مرز و بوم ناقل محبت و صمیمیت شاه و عروس به یکدیگر است. از جانب دیگر تعدادی از ریش سفیدان و کهن سالان که با ایشان گفتگویی خلاصه در این مورد داشتیم، به این عقیده اند که چار

مغز در ذات خود آورنده ی نوعی از محبت است و برای عروس و داماد شگون نیک دارد و به این دلیل مورد استفاده قرار میگیرد.

نحوه ی انداختن امیلک یا پجبنچ در گردن شاه و تسلیم دهی آن به افراد مشخص:

مادر، خاله، عمه، خواهر و یا یکی از نزدیکان شاه/داماد، قبل از رفتن اش به خانه عروس، در گردن او امیلک میاندازند. در گردن شاه، هر کدام از امیلک های فوق در گردن شاه انداخته میشوند ولی معمول آنها، امیلک چار معزی و امیلک خسته پی می باشند. یکی را طرف شانه راست و دیگری را طرف شانه چپ می اندازند تا از طرفی باعث مقبولی شاه گردد و از طرف دیگر به گفته تعدادی از این اهالی، باعث انتقال محبت شاه و عروس و صمیمیت دو خانواده ایکه عزیزان شان را به عقد یکدیگر در آورده اند، گردد.

وقتی شاه به خانه عروس رسید، خلیفه/مُکی یا کامریا، با رسم خاص ایملیک ها را از گردن شاه گرفته و داخل ظرف خاص بنام "چیکش" نهاده و یکی را برای پدر عروس "پد" و دیگری را برای قریه دار محل به حیث تحفه ی گران بها، تحویل میدهند.

نوت: خواستیم خلاصه ای در مورد پجبنچ یا امیلک نوشته کنیم تا باشد کسانی که در حال و آینده در این مورد معلومات کار داشته باشند، از این نوشته استفاده کنند. هر چند معلومات ارائه شده شاید دقیق و جامع نباشد اما تا حد توان کوشیدیم در این خصوص معلومات ارائه نماییم.

منابع:

- معلومات شخصی نویسندگان
- مصاحبه تلفونی با چند تن از باشندگان ولسوالی های کنار دریای آمو.